

Ф. Ліст детально описує «три основні моменти, які складають богемний характер» і з яких випливають усі особливості мистецтва, а саме інтервали, ритм й орнаментику. А. Пейс підсумував атрибути, які зазначає композитор.

Інтервали. Мінорна гама майже завжди містить збільшену кварту, зменшену сексту та збільшену септиму.

Орнаментика. Майже всі мелодії прикрашені з їх початкової форми. Більшість виконань на смичкових інструментах закінчується орнаментациєю. Проте мелодії все ще зберігають «незмінний відбиток шляхетності у вираженні страждання та гідності» навіть без прикрас, і це проявляється під незвичайним показом.

Ритми Ф. Ліста надзвичайно гнучкі, з нескінченним діапазоном різноманітності. Втілення ритму та ритмічних комбінацій використовується, щоб викликати образи «вогню, гнучкості, хвилястості, натхнення чи фантастичного капризу». Ф. Ліст також наголошує на спонтанності, залученій у музику, на способах, якими звучність то градується, то протиставляється, то розподіляється між різними нотами теми. Контрасти та «вічні протилежності» є основними характеристиками композиторської та виконавської інтерпретацій композитора національної музики.

Отже, богемний стиль виконання «Угорських рапсодій» визначається імітацією звучання народних інструментів, циганської гри на скрипці, а також циганської вокальної музики. Не менш важливими елементами богемного характеру є застосування специфічних гам, інтервалів, гармонійних зрушень, ритмічних малюнків, орнаментики та ритмів.

Д. Іваницька

ВИКОНАВСЬКА СПЕЦИФІКА ДОМРОВОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СОНАТ Д. СКАРЛАТТІ

D. Ivanytska

PERFORMANCE SPECIFICITY OF DOMRA INTERPRETATION OF SONATAS BY D. SCARLATTI

Сонати Д. Скарлатті досить широко представлені в концертному та педагогічному репертуарі домристів. Їх виконання є окремою сферою наукових досліджень, що зумовлено особливостями уртексту як першоджерела й ключового чинника у трактуванні композицій, а також існуванням численних версій редакторських правок, вагомою складовою яких є вказівки стосовно динаміки, аплікатури, фразування, артикуляції, мелізматики.

Важливими аспектами інтерпретації цих творів на домрі, як і на інших інструментах, безумовно, залишаються осмислення архітектоніки кожної сонати, особливостей темпоритміки, вокально-інтонаційних, танцювально-ритмічних, поліфонічних, імпровізаційних прийомів, технічних формул фактури і, звичайно, віртуозне виконання подвійних нот, гамоподібних та арпеджованих пасажів з використанням повною мірою домрового діапазону. Водночас вишуканість, примхливість, тендітність та неспішність, як основні художні критерії відтворення музики епохи Бароко, цілком залежать від рівня володіння виконавцем засобами домрової поетики.

Виконавський аналіз Сонати *d-moll* К. 89 Д. Скарлатті для мандоліни і клавесину на основі узагальнення й порівняння інтерпретаційних версій Н. Костенко і Д. Фраті дозволив визначити художні та технологічні принципи інтерпретації твору, виокремити базові елементи, завдяки яким домрист може досягти максимального

ефекту в наближенні домрового звучання до оригіналу. Такими елементами є переосмислення артикуляційно-штрихового комплексу з відмовою від прийому тремоло і наданню переваги ударам вниз, пошуки відповідного тембрового забарвлення завдяки застосуванню прийому *sul ponticello* (біля підставки), прагнення до максимального *legato* в обох руках, специфічна манера виконання.

Д. Маяцький

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДАННЯ ПОЛІФОНІЧНИХ ТВОРІВ ДЛЯ АКОРДЕОНА

D. Maiatskyi

SOME ASPECTS OF TRANSPOSING POLYPHONIC WORKS FOR ACCORDION

Сучасний репертуар акордеоністів складається як з оригінальних творів, так і з перекладення творів світової музичної класики. Збагачення репертуару завдяки перекладанню інструментальної музики є закономірним історично сформованим етапом. У виконавській та педагогічній акордеонній практиці вже накопичений певний досвід по роботі з перекладаннями, зокрема поліфонічних творів, що підтверджується успішним виконанням на концертах та конкурсах як поліфонічних творів композиторів епохи бароко, так і найскладніших поліфонічних шедеврів композиторів ХХ ст. Однак нестача фундаментальних робіт у сфері перекладень поліфонії саме для акордеону і водночас запозичення фортепіанного та баянного досвіду вимагають узагальнити напрацювання попередніх дослідників та впровадити нотатки власного досвіду у сфері методів, прийомів та теоретично осмислених принципів перекладання поліфонічних творів.

Основним завданням при перекладанні поліфонічного твору є не тільки збагачення акордеонного репертуару, а й передача ідейно-образного задуму твору новими засобами виразності, пригаманними саме акордеону. Зробити перекладання, яке буде сприйматися слухачами з неменшим захватом та цікавістю, ніж оригінал.

Не слід робити перекладання творів, які значно перевищують діапазон або які написані для інструментів, характер звучання яких різко відрізняється від характеру та виразних можливостей акордеона. Також не можна допускати спотворень у мелодії та гармонії, але поряд із цим відступи від оригіналу при перекладанні фактури часто неминучі, а іноді й необхідні.

Клавікорд, клавесин та орган мають деякі спільні ознаки з акордеоном, наприклад двомануальність. І хоча в акордеона один з мануалів кнопковий, але другий, з клавіатурою фортепіанного типу, значно полегшує процес перекладання завдяки схожим виконавським прийомам та єдиним аплікатурним принципам. Цьому також сприяє і невелика мензура обох клавіатур, що дозволяє охоплювати широкий діапазон одночасно звучних голосів.

Наявність регістрів також розширює можливості перекладання завдяки «додаванню» ще двох октав до звучання акордеона (п'якколо та фаготу з його «комбінаціями») та привнесенню у виконання особливих тембрів і барв. При перекладанні органних поліфонічних творів активно використовують світлі регістри (кларнет, унісон) або ж для підкреслення звучання мелодії чи теми фути у нижньому регістрі — тутті та орган.

Ще один з основних факторів виразності акордеону, що зумовлений його конструкцією, це наявність міху. Завдяки його вмілому використанню при перекладанні можливо відтворювати найтонші або контрастні динамічні відтінки,